

litiko. Če danes čujete iste ljudi govoriti o njem, boste zvedeli, da je Radič najmodrejši in najboljši človek v naši državi. Vsak pameten človek se sramuje takšne nedoslednosti. »Jutrovce« pa je njihov tisk tako pomeumnil in ubil v njih tako vsa plemenita čustva, da bi sploh najraje videli, da bi vsi klerikalci z duhovščino v ospredju, poginili čez noč v najhujših mukah. Koliko »Jutrovce« si lahko slišal v zadnjem času po onih nesrečnih dogodkih v Beogradu izraziti željo, da bi še dr. Korošca ustrelili! Torej najboljšemu sinu slovenske matere želijo njegovi bratje po narodnosti smrt le samo radi tega, ker kot veren katoličan, kot človek velike ljubezni do svojega naroda ne more pasti pred »Jutrovci« na kolena, ampak vedno le reče: »Poberi se, satan!« Na velikem ljudskem taboru v Zalcu so se dale gotove smernice, kako ravnati z ljudmi, kateri imajo naročeno liberalno časopisje, zlasti s trgovci, gostilničarji ter obrtniki, da se jih namreč pusti popolnoma pri miru in se jih ne obiskuje. To zlasti je zanje dobra pot, da zmaga pošena želja do življenjskega blagostanja nad vsestransko škodljivim uprav satanskim vplivom »Jutra« in sorodnega časopisja. Ti zagrizeni stalni čitatelji tega časopisja so pravzaprav usmiljenja vredni ljudje, ker se namreč iz svoje moči ne morejo otresti tega strašnega demona, kateri vedno in vedno vleče njihove misli k sebi, zato se jim mora na takšen način pomagati. Ko pa se bodo enkrat otresli tega čudnega vpliva, potem nam bodo hvaležni, ker bodo spoznali, kako lepo je, če je človek prost in lahko trezno brez strasti misli. V smislu resolucije žalskega tabora pa bodi odslej vse naše delo!

Jurklošter. Trije zvesti služabniki so obhajali pri nas skromno slavnost: 1. Pismo- noša Martin Kozmus prenaša že 30 let peš- pošto iz Laškega v Jurklošter čez Št. Lenart. Pot je dolga 14 km, ki jo prehodi vsaki dan razen nedelj in praznikov. Pa ima še od svojega doma do pošte dobre pol ure. Je pa vsaki dan že ob sedmih zjutraj v Laškem. V 30 letih bi bil prehodil pot od zemlje do lune, ki je menda dolga 384.000 km. Zanimivo je pač to, da v vseh 30 letih na tem zelo samotnem potu ni bil nikdar napaden in da se ves ta čas ni izgubilo nobeno važno pismo. Zvest in pošten pismonoša je bil. Naj še nadaljuje svojo službo, dokler bo mogel! 2. Graščinski kočijaž in hišnik Jurek Ulaga že 40 let služi štirim graščakom, ki so mu vsi dali spričevalo posebne službene zvestobe. Ob enem obhaja letos 70letnico svojega rojstva. Mož je zelo

dóvtipen in šaljiv. 3. Tudi farovška penzionirana kuharica Franca Sušnik obhaja letos 25letnico, odkar služi pri sedanjemu g. župniku. Odklikujejo jo vse dobre lastnosti, zlasti delavnost, zvestoba, pobožnost in potrpežljivost. Hodi ob palici, pa vedno še dela.

Dramlje. Smrt, kaj si nam zopet storila! Nismo se še potolažili nad izgubo Martina Voduseka, dne 16. t. m. smo položili v grob Mihaela Vengušta, p. d. Topolskega, blagega moža, starega 65 let, kateri je s svojo sestro Mico na svojem posestvu modro gospodaril. Udeležba na pogrebu je priča, kako je bil rajni obče spoštovan. Bil je vrl pristav naše stranke. Preblagi nam Miha, za dobrote, katere si nam delil z odprtimi rokami, naj ti bo Bog obilen plačnik! Zalujoči sestri pa bodi mili tolažnik!

Bočna. Č. g. Jakob Kitak, župnik v Bočni, je slavil dne 16. t. m. dvojni jubilej: 70letnico rojstva in 40letni jubilej mašništva. Na predvečer tega dne so mu župljani privedli prelepo podoknico. Nastopili so: mladina, gasilno društvo, pevski zbor in številni drugi častilci blagega slavljenca. Pevski zbor je zapel tri slavju primerne pesmi, nato je kot prva pozdravila jubilara učenka M. Žehelj, ki je v lepo zbranih besedah pozdravila slavljenca, pristrčno častitala in mu poklonila v spomin lep šopek. Cerkveni ključar Firšt je s častitkami vred podaril blagemu gospodu dar župljanov, ki so mu ga namenili v ta namen. Ko so še častitali Jože Čepiak in drugi, se je č. g. župnik vidno ginjen zahvalil za vdanostne častitke in darove ter izrazil srčno željo, da bi župljani in on nadaljevali skupno pot v Bogu k Bogu!

Sv. Lenart nad Laškim. Lansko leto in letos se je naša cerkev od zunaj in znotraj precej olepšala. Pobelili smo jo od zunaj, znotraj pa skoro vso prenovili. Položili smo v cerkvi nov tlak, preskrbeli k vsem oltarjem nove svečnike, prenovili vse altarje, prižnico in krstni kamen. Prenovitev altarjev, prižnice in krstnega kamna je izvršil g. Anton Pavlič ml., slikar, kipar in pozlatař iz Buč pri Kozjem, in sicer v splošno zadovoljnost vseh župljanov. Da bi postavili tem delom nekako krono, smo sklenili letos prav posebno slovesno obhajati nedeljo po godu sv. Cirila in Metoda, ki se tukaj že 25 let obhaja kot lepa nedelja. Letos je povzdignil celo slovesnost s svojo navzočnostjo mil. g. kanonik Franc Časl, ki je bil tukaj svoj čas 14 let dušni pastir. Med pokanjem topičev in sviranjem godbe je

vodil v spremstvu treh duhovnikov veličastno procesijo s presv. Rešnjim Telesom, katere se je udeležila ogromna množica prebivalcev od blizu in daleč. Nato je imel slavnostno pridigo in slovesno sv. mašo. Popoldne je imel nauk za dekliško Marijino družbo in sprejel v Marijino družbo lepo število novih članic. Lepa hvala mil. g. kanoniku za njegov trud, Bog plačaj tudi vsem dobrotnikom, ki so prispevali s svojimi darovi za prenovitev naše župnijske cerkve!

E. V.

Vrlemu možu v spomin.

Umrl je mož,
Kje tak je še med nami?
Umrl je poštenjak,
Podri se domu steber je krepak.

Te besede našega slavnega pesnika pač veljajo v polni meri o možu, katerega smo pokopali dne 27. junija t. l. v obmejni vasi Št. Ilj v Slov. gor. Česar smo se že dolgo bali, se je zgodilo. Bela smrt je pograbila iz naše srede v nedeljo, dne 24. junija zvečer ob pol desetih našega Franca Freihama. Več let ga je že mučila silno mučna bolezen — srčna vodenika — ki mu je v zadnjih tednih povzročila neznosne bolečine.

Rajni Freiham je bil v Sloveniji obče znana oseba. Kdor je bil kdaj v Št. Ilju, ga je hitro spoznal. On je bil stara šentiljska korenina. Bil je rojen dne 9. novembra 1860 v Št. Ilju št. 54, v hiši, ki stoji ob Jareninski cesti na desni strani proti Zmrzleku, nad staro Draževo hišo. Posestvo Freihamovih staršev je zdaj v tujih rokah. V tej hiši je preživel svoja mlada leta. V sedemdesetih letih so bila naša posestva povsod silno zadolžena vsled slabih letin in takratnih vednih denarnih kriz. Rajni je moral svojo domačijo prodati in je prišel na posestvo svojih tet Pitner, ki leži ravno nad šentiljskim predorom. Po smrti obeh je podedoval posestvo. Oženil se je dne 12. septembra 1900 z Barbaro roj. Mulec, ki je zdaj uboga, zapuščena vdova brez otrok. Živela sta skupaj skoro 28 let v presrečnem zakonu. Freiham je bil mož v pravem pomenu besede. Beseda mož pomeni neomahljivost, stanovitnost, neustrašenost. Freiham je bil hrast, ki ga veter ne maha, je bil skala, v katero se zastonj zaganjajo valovi. Bil je mož poštenjak, mož značaj, kakoršnih jih imamo le malo. Freiham je bil z eno besedo kremenit narodno-krščanski

Še en objem, še en mil pogled in Herberstein je zginil po poti proti Hrastovcu. Še enkrat se je ozrl in zamahnil z roko Agati v pozdrav, ki je stala na robu griča, bridko ihtoč. Še en pozdrav — in nista se videla več.

Tako je ostala Agata sama na Štraleku. Bili so nepozabni dnevi do časa, ko je bil še Herberstein v njeni bližini, uživala je srečo, o kateri je toliko sanjala — a sreča je nestanovitna in to je morala občutiti tudi Agata v polni meri. —

Ivan Friderik Herberstein je prišel z razdvojenim srcem v Hrastovec. Bled in ves zamišljen je stopil na vse zgodaj k svoji materi, da se poslovi. Graščakinja Margareta ga je sprejela navidezno hladno, a tudi njej je trgala žalost srce, ko je videla, da jo zapusti njen sin, ki je bil njen ponos in se poda v daljnje kraje, odkoder se vrne še le po dolgem času, mogoče pa tudi nikdar več. Pri tej misli je postala otožna, saj je ljubila svojega sina in hotela je le njegovo srečo.

Nemo se je priklonil Herberstein svoji materi, kateri je spoštljivo poljubil roko. Bil je v polni vojaški opremi in kaj krasno se mu je to podalo. Z nekim tajnim ponosom je gledala graščakinja svojega sina, in bilo ji je za trenutek, da bi se ga oklenila ter mu povedala, kako ga ljubi.

A bilo je to le za trenutek. Spomnila se je, kako sramoto ji je napravil sin, ko je odklonil zaroko z Zofijo iz Vurberga, vsled česar je nastalo nesoglasje med obema graščinama tako, da Štubenbergovi ne pridejo več v Hrastovec in so dali tudi čutiti, da jim je vsak obisk od strani Herbersteinov neljub.

»Poslavljam se, spoštovana mati,« povzame besedo mladi baron, »kakor vam je znano, moram na vojsko proti Turkom.«

»Zvedela sem o tem in ni mi vseeno, da moráš oditi,« pravi graščakinja navidezno mirna.

»Upam, da se kmalu vrnem, ta čas se bo že nekako opravilo, saj so zanesljivi ljudje doma in grajskega oskrbnika se tudi ne sme prezreti.«

Graščakinja Margareta je nekoliko prebledela, ker je čutila, kakor bi to merilo na to, da ona bolj upošteva njegove nasvete kakor sinove.

»Mihael Trenar je pošten mož, ki ima veliko skušnjo,« povdarja graščakinja, »njemu je tudi popolnoma zaupati.«

»O tem se da še govoriti,« reče Herberstein z nekim prezirljivim nasmehljajem.

»Nikar ne žali moža, ki je že toliko storil za nas in ki želi tudi tvojo srečo.«

Sadje v gospodinjstvu!

Sadje najbolj zdrava hrana! Gospodinje in dekleta, kupite v Tiskarni sv. Cirila. Knjiga stane 24. — Din.

značaj. Bil je vrl Slovenec in dober kristjan, pošten, pravi pristni Slovenec.

Dve zvezdi vodnici sta ga vodili v življenju: ljubezen do naroda in živa vera.

Rajni je bil v najhujših časih, ko je bilo pravo mučeništvo tu na meji pokazati svojo narodno zavest, vedno vrl Slovenec, ki je ljubil svoj jezik, svoj rod in slovensko zemljo. Ni se ustrašil nobenega zaničevanja in preganjanja. Ljudje so že pozabili, koliko smo morali ob meji trpeti radi narodnosti. Bili smo kakor garjeve ovce. Freiham je stal vedno v naših narodnih vrstah kot prvobojnik. Povsod, kjer je šlo za kako narodno akcijo, za kako narodno prireditve ali za kako narodno ustanovo, je bil zraven. Udeleževal se je vseh narodnih bojev, spodbujal, navduševal in agitiral. Smo že imeli tu na meji narodno čuteče Slovence, pa tako res narodno zavednih, kot je bil Franc Freiham, jih je bilo malo.

Leta 1892 v spomladi je ustanovil rajni z zdajšnjim g. župnikom in duh. svetnikom Štraklnom iz Št. Petra pri Mariboru v Št. Ilju kmečko bralno društvo, ki je bilo dolgo časa tu ognjišče narodnega življenja. Pri tej priliki je dal knjižnici bralnega društva 200 knjig in bil njen ustanovitelj. Med drugimi knjigami je dal društvu celega Jurčiča v prvi lepo vezani izdaji. Odbornik tega društva je bil skoraj vsa leta, večinoma blagajničar. Še zadnja leta je deloval v tem društvu z mladeniško navdušenostjo. Bilo je ginljivo poslušati, kako je rajni starček po nedeljah popoldne kramljil v bralni sobi z mladimi fanti in dekleti. Vso svojo bogato knjižnico je daroval svojemu detetu, bralnemu društvu. Če smo imeli kako prireditve, kako večjo veselico, večinoma je Freiham nastopil kot govornik. Bil je častitljiva oseba. Ponašali smo se z njim. V zahvalo ga je bralno društvo imenovalo pred dvema letoma častnim članom in mu darovalo podobo Rafaelove Sixtinske madone, s katero je imel veliko veselje in je tudi ta podoba visela nad njegovim mrtvaškim odrom.

Z velikim veseljem se je udeležil 1. 1899 ustanovnega shoda Hranilnice in posojilnice v Št. Ilju v Slov. gor., ki je toliko storila za okrepitev narodnega življa na meji. Bil je mnogo let v nadzorstvu te zadrage, zadnja leta pa član načelstva in kot tak tudi uradoval.

Ko se je začela akcija za zidavo »Slovenskega doma«, je bil tudi zraven ter pomagal z nasveti in dejanji. Zato pa je tudi »Slovenski dom«, ki mu je bil za cerkvi

in domačo hišo najljubši in v katerem je tako rad prebival, vzel njegovo mrtvo truplo pod streho in je tudi tam počival na mrtvaškem odru. »Slovenski dom« mu je bil mrtvaški dom.

Ko se je ustanovilo v Jarenini katoliško slovensko politično in gospodarsko društvo za Jarenino in okolico, katero je ustanovil za vse dobro navdušeni duhovni svetnik g. Gomilšek, je rajni sodeloval in bil nekaj let tudi odbornik.

Ko se je v Št. Ilju ustanovila podružnica »Slovenske Straže«, je stopil takoj v odbor in bil ves čas blagajničar. Ni čuda, da je Freiham užival povsod ugled in spoštovanje. Zato so ga volili v občinski odbor in je bil tudi več let odbornik šentiljske občine. Po preobratu je bil nekaj let gerent. Ko so nastale redne razmere in je bil izvoljen prvi slovenski občinski odbor na podlagi rednih volitev, smo ga soglasno volili za župana, a radi boleznj in starosti te časti ni sprejel. Pač pa mu je občina izkazala najvišjo čast. Odlikovala ga je s častnim članstvom pred dvema letoma.

Ni čuda. Rajni je bil jako izobražen mož. Bral je silno veliko. Zanimal se je posebno za slovensko literaturo. Imel je skoraj vse knjige, ki jih je izdal tekom let slovenski književni trg. Imel je najstarejše slovenske knjige. V podstrešju njegove hiše je še sedaj za več vozov knjig. Še zadnje knjige, ki jih je priobčila slovenska literatura, je bral na smrtni postelji. Živel je z narodom in sočustvoval z njim.

Bil pa je Freiham tudi veren mož. Bil je v zasebnem življenju strogo verskega prepričanja. Ni se ga nikdar sramoval. Svoje krščanske dolžnosti je natančno spolnjeval. Kar ga je pobožna slovenska mati naučila, od tega se ni dal nikdar odriniti. Ko je spoznal, da gre h koncu, je takoj zaprosil duhovnika. In prvo nedeljo meseca maja t. l., ki je posvečen Majniški kraljici, je s 150 moškimi, ki so prešli v cerkvi sv. obhajilo, on doma na bolniški postelji prejel sv. popotnico. Zaželel je tako. In kakor bi vedel tik pred smrtjo — bil je še dobre volje in se šalil s svojimi prijatelji — tik pred smrtjo je zopet poklical duhovnika. Prejel je par minut pred smrtjo zopet Jezusa in je dobesedno z Jezusom umrl. In umrl je v rokah duhovnika, svojega domačega g. kaplana. Bil je vedno prijatelj duhovnikov in se z njimi skupno boril roko ob roki za svete ideale slovenskega ljudstva. O duhovnikih ni pustil rajni nikdar kaj slabega ali sramotnega reči.

Pa tudi v javnem življenju je neustrašeno kazal svoje krščansko prepričanje. On je bil vedno odločen pristaš naše stranke, ki hoče udejstvovati krščanska načela tudi v javnosti, ki hoče, da bi se tudi javnost vladala po krščanskih načelih pravice in resnice. Temu prepričanju je ostal zvest do groba. Ni nič omahoval, ni nič kolebal. Je bral res tuintam nasprotno liste, a je njih grdo in lažljivo pisavo ostro obsojal. Če je tudi včasih poslušal oba zvona, pa je le ostal vedno krščanskega prepričanja tudi v politiki.

Ker je bil skoz in skoz cerkven mož, so mu tudi poverili farmani častno službo cerkvenega ključarja, katero službo je opravljaval 13 let.

Rajni lahko z ozirom na svoje delovanje reče z Vodnikom:

Ne sina ne hčere po meni ne bo,
Dovolj mi slave dela pojo.

Franc Freiham je bil eden izmed Gedeonovih junakov, ki so se neustrašeno bojevali in niso pripogibali svojih kolen, ampak stoje vodo pili. Gedeon je peljal veliko armado vojakov v vojsko proti Madjanom. (Sodn. VII, 2, nasledn.) Preveč jih je, mu je Bog rekel. Reči jim: »Kateri se boji in omahuje, naj gre domu!« In ko je Gedeon to rekel, se je 22.000 vrnilo domu. Ostalo jih je 10.000. In Bog mu je rekel: »Še jih je preveč. Pelji jih dol k vodi in preberi jih! Kateri bodo vodo pili s pripognjenimi kolena, naj gredo domu. Kateri pa bodo stoje iz roke, iz perišča pili, ti so junaki, z njimi pojdi v vojsko!« In ostalo jih je samo 300, ki niso pripognili svojih kolen. In Freiham je bil tak Gedeonov junak, ki ni pripognil svoje hrbtenice. Bil je neupogljiv. Rajni še živi kljub temu, da je umrl, v spominu svojih prijateljev, osobito soborcev, dalje. Ne bomo ga pozabili! Ob njegovi sveži gomili prisegamo: Hočemo po isti poti naprej, po kateri je on hodil, hočemo v istem duhu nadaljevati narodno obrambno delo, v katerem je on deloval, hočemo hoditi za tistima dvema zvezdama vodnicama, ki sta ljubezen do naroda in ljubezen do katoliške vere! Držati se hočemo Slomškovega gesla, ki se ga je tudi rajni držal in ki ga je tolikokrat naglašal:

Prava vera vam bodi luč,
materni jezik pa ključ do zveličanske narodne omike!

Bog daj vrlemu možu večni mir in pokoj,
večna luč mu naj sveti!

»Mojo srečo, o vem, kaj je on vse nameraval, spoznal sem ga dobro.«

Graččakinja se je čutila prizadeto, ker je sin uganil, kdo je nasvetoval zaroko njenega sina z Zofijo Stubenberg. Zato se razvname in rezko odgovori:

»O gotovo, gospod Trenak je imel najboljši namen, da se poročiš s plemenitašinjjo, ki je enakovredna z našim plemstvom ter prepreči nesmiselno zvezo z ono nepomembno žensko.«

In jezno so se zablistale njene oči in videti je bilo, da se ji je tresel glas od razburjenja.

»Mati,« vzklikne sin, »ne žalite Agate, ona je dobra, ona je blaga, saj ona je moja...«

Hotel je reči — žena — a v trenutku se je spomnil, da bi napravil svoji Agati velike neprilike, ko bi že sedaj izdal to tajnost, ker je vedel, da bi jo graščakinja neusmiljeno preganjala.

»Ali se še nisi spametoval, nesrečni sin,« se razljuti graščakinja, »ali nimaš čuta plemenitosti v sebi, da se ponižaš do tega dekleta, ki te lovi v svoje mreže; ne bi se jezila, ako bi jo imel kakor igračo, katero bi vrgel od sebe, kadar bi se je naveličal, da pa še sedaj misliš na to nečimurno žensko, me silno žalosti.«

»Mati, ne otežujate mi slovesa, ne morem si

pomagati, da ne poznam druge kakor Agate, da pa mi branite mojo srečo, me boli najbolj.«

»Nespametnej si, da se ukvarjaš s to mislijo, upam, da se v vojski spametuješ in me poslušaj, ko se vrneš in izpolniš mojo željo.«

»Ne odneham, mati, prosim vas iskreno, bodite usmiljeni z menoj.«

»Ne privolim nikdar, da se poročiš s to navadno žensko,« reče odločno graščakinja in se vzpne iz stola ter stopi pred svojega sina in ga motri s pogledom, ki je kazal vso gnev in sovraštvo do Agate.

»Mati, potem mi vaša volja ni več merodajna, potem ravnaj po svojem.«

»Tako si proklet in ne poznam te kot svojega sina in vedi, one ženske ne boš imel nikdar, zato ti jamčim jaz graščakinja Margareta Herberstein, rojena grofinja Valmarana.«

»Vi hočete mojo nesrečo, me pahnete od sebe, a mati, vse ima svoje meje in srečni tudi vi ne boste,« reče mladi Herberstein z zvenečim glasom in povzdignjeno roko; »Bog mi je priča, da vas spoštujem — a vi me črtite zaradi Agate — a vedite, da pride še čas, ko boste obžalovali svoje dejanje, a prepozno bo.«

Dalje bo sledilo.

za veselice in prireditve naročite
v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Plakate